

Naisjärjestöt Yhteistyössä NYTKIS ry

Helsingissä 13.9.2019

Ulkoministeriölle

Lausunto 7. määräaikaisraportin laatimiseksi Kansalaisyhteiskunta- ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen (ICCPR)/YK toteuttamisesta

Naisjärjestöt Yhteistyössä NYTKIS ry kiittää mahdollisuudesta antaa panoksensa määräaikaisraportin laatimiseksi ja vastaa omalta alaltaan kysymyslomakkeen kysymyksiin 6,7 ja 11.

Haluamme muistuttaa, että on välttämätöntä että koko raportoinnissa toteutuu sukupuolinäkökulman valtavirtaistaminen.

Syrjimättömyys, sukupuolten tasa-arvo ja kansallisen, rotuun perustuvan tai uskonnollisen vihan lietsonnan kieltä (2, 3, 20 ja 26 artiklat)

6. Kommentoikaa raportoitua vihapuheen ja suvaitsemattomuuden lisääntymistä yhteiskunnassa ja antakaa tietoa toimenpiteistä, joihin on ryhdytty tarkoituksena vastata tehokkaasti seuraaviin raportoituviin seikkoihin:

(a) viharikokset, häirintä ja vihapuhe, mukaan lukien verkossa (erityisesti sosiaalisessa mediassa) ja poliittisessa puheessa, joka kohdistuu ulkomaalaisiin ja vieraita kieliä puhuviin, maahanmuuttajiin sekä etnisten ja uskonnollisten vähemmistöjen, kuten romanit ja muslimit, jäseniin;

(b) verkossa esiintyvän juutalaisvastaisen vihapuheen lisääntyminen; ja

(c) vihapuhetta rohkaisevien ja siihen myötävaikuttavien valedistusten ja internetin trollitehtaiden lisääntyminen.

Kertokaa myös toimenpiteistä, joihin on ryhdytty viharikosten tehokkaan tutkimuksen ja niitä koskevien syytteiden nostamisen varmistamiseksi ja antakaa myös tietoja raportoitujen tapausten, esitutkintojen ja syytteiden nostamisen lukumäärästä ja niiden tuloksista.

Olisi välttämätöntä tarkastella raportoinnissa vihapuhetta myös sukupuoleen perustuvan vihapuheen näkökulmasta. Tasa-arvobarometrissa 2017 kysyttiin ensimmäistä kertaa sukupuoleen liittyvästä vihapuheesta tarkoittaen halventavaa tai uhkaavaa puhetta tai kirjoittelua. Vastaanottajilta kysyttiin nimenomaan **vihapuheesta, jonka vastaa on itse kokenut liittyvän hänen sukupuoleensa.**

Naiset raportoivat sukupuoleen liittyvää vihapuhetta miehiä enemmän:

Naisista 15 prosenttia ja miehistä 8 prosenttia ilmoitti joskus kokeneensa sukupuoleen liittyvää vihapuhetta. Nuoremmista ikäryhmissä sukupuoleen liittyvää vihapuhetta oli koettu useammin kuin vanhemmissa ikäryhmissä.

Vihapuhetta oli kokenut ainakin joskus lähes viidennes sekä alle 35-vuotiaista että 35–54-vuotiaista naisista, kun 55-vuotiaista ja sitä vanhemmista naisista vihapuhetta oli kokenut kahdeksan prosenttia. Alle 35-vuotiaista miehistä puolestaan vihapuhetta

oli kokenut ainakin joskus 12 prosenttia, 35–54-vuotiaista kuusi prosenttia ja 55-vuotiaista ja sitä vanhemmista neljä prosenttia. Naisista vajaa kymmenesosa oli kokenut joskus sukupuoleen liittyvää vihapuhetta työhön liittyen työpaikalla tai muulla julkisella paikalla. Reilu kahdeksan prosenttia naisista oli joskus kokenut vihapuhetta vapaa-ajalla, mutta muualla kuin verkossa, ja vajaa kahdeksan prosenttia vapaa-ajalla sähköpostitse, sosiaalisessa mediassa tai muualla verkossa.

[Tasa-arvobarometri 2017, STM julkaisuja 8/2018]

On erityisen tärkeää huomata, että vähemmistöön kuulumisen altistaa vihapuheelle, etenkin naisia. **Vähemmistöön itsensä määrittävistä naisista yli viidesosa (27 %) oli kokenut vihapuhetta** ja valtaväestöön kuuluvista naisista 14 prosenttia. Vähemmistöön kuuluvista miehistä yhdeksän prosenttia oli kokenut vihapuhetta ja valtaväestöön kuuluvista miehistä 7 prosenttia.

Suomessa on vain vähän tietoa vihapuheen sukupuolittuneisuudesta, lisäksi vihapuheesta usein raportoidaan ilman sukupuolimuuttujaa. Varsinkaan sukupuoleen liittyvästä vihapuheesta ei e.m. tasa-arvobarometriä lukuun ottamatta ole juurikaan saatavilla tietoa Suomesta. Kaiken kaikkiaan **vihapuheeseen liittyvä kattava tilastotieto on vähäistä. Sitä kehitettäessä sukupuoli muuttujana ja sukupuoli vihapuheen perusteena tulee ottaa huomioon.**

Kansalaisjärjestöt ovat yrittäneet vastata tiedonpuutteeseen mm. järjestämällä Suomessa European Women's Lobbyn ja Googlen koulutuksen #HerNetHerRights pilotoinnin maaliskuussa 2019. Koulutus on suunnattu politiikassa toimiville naisille, jotka kohtaavat verkon kautta tulevaa vihapuhetta ja häirintää.

Uudessa hallitusohjelmassa on linjattu, että säädetään rikoslain 6 luvun 5 pykälän mukaiseksi koventamisperusteeksi rikoksen tekeminen sukupuoleen perustuvasta vaikuttimesta. Pidämme linjausta hyvänä ja seuraamme lakiesityksen valmistelua.

7. Antakaa tietoja toimenpiteistä ja niiden vaikutuksista, jotka koskevat vammaisten naisten, etnisiin vähemmistöihin kuuluvien naisten ja maahanmuuttajanaisten edustusta poliittisessa ja julkisessa elämässä.

Tiedossamme ei ole tällaisia toimenpiteitä.

Naisiin kohdistuva väkivalta, mukaan lukien perhe- ja seksuaalinen väkivalta (2, 3, 6, 7 ja 26 artiklat)

11. Komitea viittaa edellisiin loppupäätelmiinsä (7 kappale) ja pyytää raportoimaan toimenpiteistä ja edistysaskelista, jotka liittyvät vallalla olevan naisiin kohdistuvan väkivallan, erityisesti perheväkivallan ja raiskausten, tehokkaaseen kitkemiseen mm. seuraavilla toimenpiteillä: (a) riittävän rahoituksen osoittaminen naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjunnan toimikunnalle (NAPE) sekä naisiin kohdistuvan väkivallan torjuntaan ja uhrien auttamiseen tähtäävän politiikan ja ohjelmien toimeenpanoon;

Odotamme päätöksiä uudessa hallitusohjelmassa mainitun uuden naisiin kohdistuvan väkivallan torjuntaohjelman sisällöistä ja resurssoinnista, riittävä resurssointi on välttämätöntä.

Hallitusohjelmassa on linjattu, että perustetaan itsenäinen ja riippumaton naisiin kohdistuvan väkivallan raportoinnin tehtävä. Pidämme tätä hyvänä suuntana.

Kansalaisjärjestöt ovat kokeneet, ettei NAPE-toimikunnan resurssointi ole riittävällä tasolla eikä siten täytä niitä kaikkia tehtäviä, jotka sen Istanbulin sopimuksen mukaan koordinaatioelimenä tulisi täyttää. On valitettavaa, että itse toimikuntaan ei ole saatu järjestöedustusta kansalaisjärjestöjen jättämistä lausunnoista huolimatta. Kansalaisjärjestöjen kritiikin jälkeen kansalaisjärjestöille on osoitettu jaostopaikkoja. Toimikunnan jaosto on kuitenkin valmistelevalle elin ilman päätöksentekovaltaa. Suomessa kolmas sektori vastaa valtaosasta naisiin kohdistuvan väkivallan uhrien palveluista sekä ennaltaehkäisevästä työstä ja alan tietotaito on pitkälti keskittynyt kolmannelle sektorille.

(b) väkivallasta ilmoittamiseen rohkaiseminen, ilmoittamisesta pidättäytymisen juurisyihin puuttuminen, raiskauksista nostettujen syytteiden ja annettujen tuomioiden alhaiset määrät ja annetut lievät tuomiot;

Hallitusohjelmassa on linjattu, että vahvistetaan rikosten matalan kynnyksen ilmoitusmahdollisuuksia ja viranomaiskäytäntöjä, mutta kirjaus on yleisluontoinen. Seuraamme valmistelua.

(c) uhrin suostumuksen puutteen määrittäminen raiskauksen ydinelementiksi väkivallan käytön tai uhkan sijasta;

Hallitusohjelmaan sisältyy seksuaalirikoslain uudistaminen siten, että suostumuksen puute tulee osaksi raiskauksen määritelmää. Seuraamme lakiesityksen valmistelua.

(d) oikeudenkäyntimaksun ottaminen uuteen harkintaan hyväksymättä jäävien lähestymiskieltohakemusten kohdalla ja tehokkaan oikeussuojan ja hyvityksen varmistaminen väkivallan, mm. seksuaalisen väkivallan, uhreille;

Tiedossamme ei ole mainittuja toimenpiteitä. Hallitusohjelmassa on luvattu uudistaa lähestymiskieltoa koskevaa lainsäädäntöä mutta kirjaus on yleisluontoinen.

(e) riittävien ja asiaankuuluvien uhrien tukipalvelujen tarjoaminen joka osassa maata, mukaan lukien turvakodit ja seksuaalista väkivaltaa kokeneiden tukikeskukset, sekä näiden palvelujen saatavuuden parantaminen kaikkien uhrien osalta;

Turvakotipaikkoja ja seksuaalirikosten uhreille tarjottavan akuuttiavun (SERI-keskukset, Helsinki ja Tampere) määrää on lisätty. Kuitenkaan lisäysten myötä palvelujen määrä ja kattavuus eivät ole EN:n suositusten ja Istanbulin sopimuksen tausta-asiakirjan (Explanatory Report) tasolla. Hallitusohjelmasta löytyy tavoite lisätä palvelujen määrää, odotamme päätöksiä resurssoinnista.

(f) terapiapalvelujen tarjoaminen rikokseen syyllistyneille.

Rikokseen syyllistyneille tarjottavaa apua toteutetaan vankiloissa (mm. STOP-ohjelma, seksuaalirikoksen syyllistyneille, edellytyksenä ohjelmaa aloitettaessa, että tuomiota jäljellä väh. 8 kk). Kuitenkin merkittävä osa lähisuhde- ja seksuaalirikostuomioista Suomessa on ehdollista vankeutta, jolloin vankilassa tarjottava tuki ei ole saavutettavissa.

Oulussa toimii Oulun ensi- ja turvakoti ry:n ja Vuolle Settlementti ry:n SERITA-hanke, jonka kohderyhmää ovat seksuaalirikostaustaiset tai potentiaaliset rikoksentehtäjät.

Lisäksi on jonkin verran kansalaisjärjestöjen tarjoamaa toimintaa, joka ei eksplisiittisesti ole suunnattu rikokseen syyllistyneille, kuten Lyömätön linja Espoossa ry:n ja Miessakit ry:n Lyömätön linja -toiminta sekä Ensi- ja turvakotien liiton Jussi-työ väkivaltaa lähisuhteessa käyttäneille miehille, sekä lapsiin kohdistuvaan seksuaalirikollisuuteen liittyvät Tampereen Setlementin Välitä-työ ja Kriminaalihuollon tukisäätiön ja Sexpo ry:n yhteinen SeriE-hanke.

Ks. lisätietoja näistä ennaltaehkäisevistä katkaisuohjelmista <https://rikosentorjunta.fi/lahisuhde-ja-perheväkivallan-katkaisuohjelmat>

Hallitusohjelman mukaan: ”Kohdennetaan väkivallan vastaista työtä väkivaltataipumuksia itsessään tunnistavalle, kaikki sukupuolet huomioiden.” Riittävä resurssointi on välttämätöntä, seuraamme päätöksiä resurssoinnista.

Puolesta,

Johanna Pakkanen
pääsihteeri
Naisjärjestöt Yhteistyössä NYTKIS ry
johanna.pakkanen@nytkis.org